

Inovacije u nastavi

Istorijski uvod

- **Inovacije – zahtjev vremena**
- **Inovativnost u nastavi = promjena**
- Škola, po svojoj institucionalizovanoj prirodi, podrazumijeva izvjestan zastoje i distancu od apsolutnih inovacija, eksperimenata i ogleda i zato
 - što radi sa mladima, što je osjetljiv teren;
 - što prema novinama ima sumnjičav stav sve dok se one ne pokažu provjereno dobrim i efikasnim. Nastavna etika ne dozvoljava da bez mehanizama provjere i preispitivanja primjenjujemo novine.
 - Proces promjena mora da se, najprije, uskladi sa kontekstom: mogućnostima škole, interesovanjima učenika, sposobnostima nastavnika, zadatim planovima i programima.

Inovacije (promjene) se dešavaju u svim elementima nastave:

- definisanju ciljeva (ishoda učenja);
- temi;
- planiranju i pripremi za nastavu;
- organizaciji nastave;
- nastavnoj metodologiji;
- nastavnim sredstvima i izvorima znanja;
- evaluaciji i praćenju efekata.

- **Tehnološke inovacije ne vode nužno do promjena u obrazovanju**
- Tehnološke inovacije u klasičnoj nastavi (razredno-časovni sistem) su samo inovacije u oblasti nastavnih sredstava. Ako koristimo neki obrazovni softver na času tako što ga putem računara i video-bima prikazujemo učenicima i komentarišemo, osim samog sredstva nismo ništa drugo promijenili. Učenik dalje sjedi i posmatra.
- Ne možemo govoriti o promjeni sve dok neka tehnološka inovacija ne doprinese promjenama u pristupu nastavi, drugačijim metodama, drugačijoj ulozi i angažmanu učenika. Zbog toga promjenu u obrazovnoj tehnologiji mora pratiti i promjena u ostalim elementima nastave, prije svega u oblicima, metodama i tehnikama rada.
- Promjene su: ako učenicima koji prate neki obrazovni softver zadamo istraživačke zadatke povodom onog što prate, namjenimo te zadatke radu u grupama, ili individualizovano prema njihovim sposobnostima, izlaganje rezultata. Ovo zahtijeva promjenu pripreme časa, uslova rad, organizacije časa.

- Inovativnost je pravi izbor i funkcionalna kombinacija efikasnih metoda, sredstava i izvora znanja pri pristupu nekoj nastavnoj temi.
- Zbog tog virtuoziteta u izboru različitih elemenata nastave i njihovom funkcionalnom spregu, kojem je krajnji cilj znanje, fenomen inovacija uvijek prate pojmovi donekle sličnog značenja: kreativnost, originalnost.
- Umijeće nastavnika, pored nužnih stručnih znanja, sastoji se u izboru metoda i sredstava kojima će ta znanja što bolje prenijeti mladima, načina na koji će ta znanja što bolje prenijeti mladima, načina na koji će procijeniti efikasnost svog posla i biti spreman da se prilagođava novim uslovima kao što su: usklađivanje svojih znanja potrebama vremena, sposobnostima svojih učenika, mogućnostima svoje škole, potrebama okruženja.
- To umijeće nazivamo *kreativnošću*. Ona je *moć kombinatorike*. Uslov za kreativnost je *posvećenost svom poslu*.

Stvaralački čin – od postojećeg i zadatog stvarati novo

Školskim planovima i programima zadati su nam *nastavni sadržaji i opšti ciljevi*

U okviru zadatah planova i programa nastavnik ima mogućnost da bira koliko će vremena kojoj konkretnoj nastavnoj temi i metodskim jedinicama posvetiti, kojim redosledom obraditi nastavne teme, koje specifične ciljeve (ishode učenja) definisati, a oblast metodologije je potpuna sloboda nastavnika.

Većina predmeta omogućava nastavniku do 30% slobode u izboru nastavnih sadržaja, preko kojih će postići propisane opšte ciljeve.

Problem je što su nastavnici obrazovani na način koji ih nije pripremio da na ovakav način pristupaju nastavi.

- Zadat nam je *razredno-časovni sistem*.

Danas, kada se govori o društvu znanja i doživotnom obrazovanju, ne smijemo se obeshrabriti time kako su učenici nespremni, a roditelji ih u tome podržavaju, da istražuju dalje, da uče više od onog koliko im je potrebno za ocjenu. Nastavnici imaju relativnu slobodu u načinu ocjenjivanja, i ako, dovoljno jasno postavite svoje zahtjeve, ako ne traže i ne daju samo takve informacije koje se reprodukuju, učenici će se prilagoditi.

Mnogo je bolje promijeniti sadržaje kojima će se učenici baviti u svom daljem učenju, posle časa; pronaći sadržaje koji imaju veze s nastavnom temom, ali i sa životom i njihovim iskustvom, kako bi bili motivisani za učenje i primjenu naučenog.

Razredno-časovni sistem mora uspostaviti spone među predmetima i sadržajima različitih predmeta, saradnju nastavnika.

- *Obrazovni kontekst*: od opremljenosti i klime u školi do šire društvene situacije, koja podrazumijeva uvijek liniju manjeg otpora, naslijeđen sistem vrijednosti i mnogo stereotipa.
- Kontekst se uvijek koristi kao najčešći izgovor da se ni ne pokušava ništa promijeniti.
- Ali dužnost škole je, ne samo da pruži određene informacije i znanja, nego i da razvije modele *učenja učenja*, tj. da nauči učenika kako se uči.

U uslovima obilja informacija, hiperprodukcije najraznovrsnijih izvora znanja, naglog razvoja specijalističkih znanja, učenja učenja postaje prioritet škole.

Svaki odgovoran nastavnik će, na svom predmetu, izborom metodičkih postupaka učenika stavljati u situacije, u kojima će za znanjima samostalno tragati, neprestano podvrgavati provjeri, porediti sa drugačijim, primjenjivati ih iskustveno, kritički razmatrati, uopštavati...

Učeniku moramo pružiti neophodne metodološke vještine.

- **Savremene metode i oblici podučavanja**
- Izbor metoda i oblika rada u nastavi bitno je pitanje savremenog nastavnika. Za razliku od onih tradicionalnih metoda u kojima je nastavnik, više – manje, prenosioc znanja, a učenici pasivni slušaoci i primjeniooci tih znanja, *savremene nastavne metode omogućuju aktivno uključivanje učenika u nastavu, čime do izražaja dolazi njihovo stvaralaštvo, u čemu je, zapravo i cilj savremene nastave.*
- **Metode aktivnog učenja (podučavanja) su:**
 1. *Dijaloška*
 2. *Istraživačka*
 3. *Učenje putem rješavanja problema*
 4. *Simuliranje*
 5. *Igra.*

- **Dijaloška** metoda ima orijentacijski i motivacijski karakter. Ona omogućava da se učenici uvedu u program (bilo da program sastavlja nastavnik – programer, da se dobije gotov program, ili ga sastavljaju sami učenici), da naprave plan rada i da se motivišu za predstojeću aktivnost polazeći od značaja njenog izvršenja, odnosno cilja koji treba ostvariti.
- **Istraživačka** metoda podrazumijeva samostalno traganje za činjenicama, pronalaženje relevantnih veza i odnosa među datim podacima, prestrukturiranje podataka, redefiniciju i samostalno dolaženje do novih (neočekivanih) rezultata.
- **Učenje putem rješavanja problema** – problemsko učenje omogućava visok nivo kreativnosti učenika. Ovo je najviši domet i oblik učenja.
- **Metoda igre** se često primjenjuje u nastavi. Do izražaja dolazi inteligencija, upornost i želja za pobjedom, takmičenje.